

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ถือได้ว่าเป็นการศึกษาในระดับสูง เป็นการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการอีกทั้ง เป็นการสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในศิลปะวิทยาการสาขาต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย มี วิธีการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและความสามารถของตน ซึ่งจะส่งผลต่อการ พัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศได้ในอนาคต

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการพัฒนาประเทศ การจัดการเรียนรู้ระดับบัณฑิตศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและในการ จัดการเรียนรู้ระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นการจัดหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่าง หนึ่ง เนื่องจากการจัดหลักสูตรสามารถสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายของการศึกษาได้ว่า ต้องการ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางใดและอย่างไร นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเสมือนเข็ม ทิศช่วยชี้ทางให้ผู้สอนสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามปรัชญา เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ อันจะทำให้เกิดความก้าวหน้าของการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสังคมในการพัฒนาประเทศ จาก ความสำคัญของการจัดหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามหลักการและแนวคิดทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้วยังมีประเด็นคำถามที่ว่าหลักสูตรจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมาก น้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นหรือไม่ ตรงตามหลักการและแนวคิดทางทฤษฎีที่ได้ตั้งไว้ หรือไม่อย่างไร การที่จะตอบข้อคำถามในประเด็นดังกล่าวสามารถทำได้โดยใช้แนวคิดการประเมิน ซึ่งเป็นระเบียบวิธีอย่างหนึ่งของวิธีวิทยาการวิจัยเข้ามาใช้ในการประเมินหลักสูตร ดังนั้นการประเมิน หลักสูตรจึงนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษา ที่สามารถใช้ในการ ตรวจสอบและยืนยันถึงประสิทธิภาพของการจัดหลักสูตรที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

การวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นการวิจัยเพื่อใช้ประเมินหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อจะใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการประเมินหลักสูตรยังทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งทำให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกัน ผลจากการประเมินหลักสูตรดังกล่าวจึงมีความสำคัญและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพและตอบสนองความต้องการตามพลวัตของสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางที่จะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เชื่อมโยงกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและหน่วยงานที่บัณฑิตปฏิบัติงาน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของหลักสูตร

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมาย ทำการวิจัยจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย 4 กลุ่มคือ กลุ่มอาจารย์ผู้สอน / กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา และกลุ่มนายจ้าง / ผู้ใช้ / ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษาที่กำหนดให้นักศึกษาได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามโครงการบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อให้บรรลุผลการศึกษาตามแผนการศึกษาที่จัดไว้

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา หมายถึง โครงการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ที่จัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้เพื่อทำให้เกิดความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ดังกล่าว

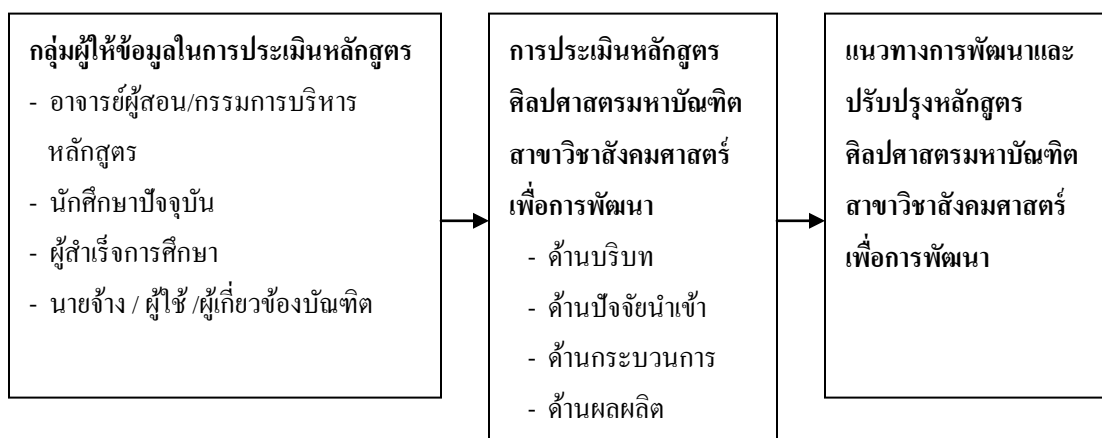
การประเมินหลักสูตร หมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูลของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำ การดำเนินการใช้และผลของการใช้หลักสูตรแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจให้คุณค่าแก่หลักสูตรและประสิทธิภาพของหลักสูตร

นักศึกษาปัจจุบัน หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

นายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องกับบัณฑิต หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นผู้ที่เป็นนายจ้าง หรือผู้ใช้ หรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะเป็นตัวกำหนดหรือเป็นกรอบของแนวปฏิบัติที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับหลักสูตร โดยรวบรวมมาจากนักคิดและนักวิจัยทางด้านการศึกษาไว้อย่างหลากหลาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ความหมายของหลักสูตร

ทาบา (Taba. 1962 : 10 อ้างถึงใน สุนีย์ ภูพันธ์. 2546 : 8) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

กู๊ด (Good. 1973 : 157, อ้างถึงใน สมจิตร แก้วนาค. 2546 : 1) อธิบายว่าหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนจบชั้นได้รับประกาศนียบัตร ซึ่งจัดทำเป็นเค้าโครงของเนื้อหาวิชาหรือสิ่งที่เฉพาะเจาะจงซึ่งต้องสอนแก่ผู้เรียน รวมทั้งหลักสูตรที่เป็นกลุ่มวิชาและมวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาภายใต้การแนะแนวทางของโรงเรียน

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander. 1974 : 6, อ้างถึงใน สุนีย์ ภูพันธ์. 2548 : 8) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยมีสถาบันการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ

ไวล์และบอนดิ (Wiles and Bondi. 1979 : 9, อ้างถึงใน สุนทร บำเรอราช. 2543 : 6) กล่าวว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่วางแผนไว้เพื่อให้แนวทางแก่ผู้เรียนในการสร้างผลผลิต กำหนดคุณลักษณะหรือหลักวิชาด้วยกระบวนการที่เป็นระบบทั้งด้านความรู้และประสบการณ์ภายใต้การดูแลของสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อตัวผู้เรียนเองให้มีผลกำลังต่อการพัฒนาตนเอง มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี

แฮส (Hass,G. 1980 : 4-5) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษาซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยกรอบของทฤษฎีและการวิจัยในอดีตและปัจจุบันเป็นพื้นฐาน

โอลิวา (Oliva. 1988 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนหรือโปรแกรมสำหรับประสบการณ์ทั้งหลายที่ผู้เรียนจะต้องประสบภายใต้การอำนวยการของสถาบันการศึกษา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 8) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน ประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดโดยโรงเรียน และกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ธำรง บัวศรี (2542:7) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2547:7-11) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีแนวคิดหลักสูตรเป็นสิ่งที่คาดหวัง ให้ความหมายของหลักสูตรคือ วิชาและเนื้อหาวิชา เป็นโปรแกรมศึกษา กลุ่มที่มีแนวคิดหลักสูตรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหลักสูตรคือ ประสบการณ์ของผู้เรียน และกลุ่มที่มีแนวคิดหลักสูตรครอบคลุมทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมา

สุนทร โคตรบรรเทา (2547 : 2) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง แผน เพื่อการปฏิบัติ หรือเอกสารที่เขียนขึ้นโดยมียุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมายปลายทางที่พึงประสงค์ หรือประสบการณ์ของผู้เรียนเกือบทุกสิ่งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง การจัดเนื้อหา กิจกรรมและ มวลประสบการณ์ของผู้เรียนเกือบทุกสิ่งทั้งในและนอกสถานศึกษาภายใต้การอำนวยการของ สถานศึกษาเพื่อจัดโอกาสในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยมียุทธวิธีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นโครงร่างกำหนดให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า การที่จะ ทราบว่าการศึกษาในระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดีสามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ ของประเทศ เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการปรับจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติ เข้าสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ หลักสูตรจะเป็นเสมือนกับหางเสือที่จะคอยกำหนด ทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หลักสูตร เป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งผู้สอนจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและเป็นเครื่องชี้ ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ คนใน ประเทศนั้นก็จะมีความรู้ มีคุณภาพ และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนา มีความสำคัญสรุปได้ดังนี้ (ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยุธยา, 2540)

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติของครู เพราะหลักสูตรจะ กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอน ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย

5. หลักสูตร เป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมดูแลติดตามผล ให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริม ความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็ก ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคต ได้ว่าจะเป็นไปในรูปใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลัง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

ธำรง บัวศรี (2542 : 9-11) กล่าวว่า หลักสูตรแสดงให้เห็นถึงความรู้และศักยภาพของประชากรในด้านต่าง ๆ หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์ของการศึกษาของชาติ ลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา และเป็นตัวกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียนจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูรู้ว่า จะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและจุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่จะไปนั้นจะต้องทำอะไรเช่น ต้องใช้สื่อ ต้องตรวจสอบประเมินผล ต้องปรับปรุงวิธีการอย่างไร อย่างหนึ่ง ในการเรียนการสอนผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร จะได้รับผลอย่างไร เตรียมการอย่างไรจึงจะสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย การเรียนการสอนคือการนำหลักสูตรแปลงเป็นภาคปฏิบัติจริง ครูจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรให้ท่องแท้เพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียน

ประยงค์ เนาวบุตร และสุทธิวรรณ ดันตริจนางส์. (2545 : 5-6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสังคม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ โดยผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย ทุกระดับ จะต้องวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้พึงเกิดผลโดยตรงต่อผู้เรียนในด้านความรู้ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแนวทางที่พึงปรารถนา การถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ ปลุกฝังเจตคติค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 17) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญหลายประการอาทิ การหล่อหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ มาตรฐานของการจัดการศึกษา โครงการและแนวทางในการให้การศึกษา แนวทางการปฏิบัติแก่ครู แนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและการพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เครื่องกำหนดแนวทางจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนและสังคมได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์โดยตรง เครื่องกำหนดเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองดีของประเทศ ทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตได้และกำหนดแนวทางความรู้ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน

สุจิตรา ปันดี (2009 : Online) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญดังนี้ เป็นเอกสารของทางราชการ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ปฏิบัติตามและเข้าใจตรงกัน เป็นแผนการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและการพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม เป็นตัวกำหนดลักษณะและรูปแบบของสังคมในอนาคต และเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานตามนโยบายของการจัดการศึกษา

จากความสำคัญที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญหลายประการอาทิ เป็นตัวกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและการพัฒนาการ

ของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เป็นแผนการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม เป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานตามนโยบายของการจัดการศึกษาและเป็นรูปแบบของสังคมในอนาคตที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

2.1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง การจัดระบบโครงสร้างภายในของหลักสูตรว่ามีส่วนประกอบสำคัญอะไรบ้าง ประยงค์ เนาบุตรและสุทธิวรรณ ดันตริจนาวงศ์ (2545 : 6-9) ได้รวบรวมแนวคิดของนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ไว้ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler) ได้เสนอแนวคิดในการจัดหลักสูตรแบบหลักการเหตุผล (the rational curriculum model) ว่าหลักสูตรควรมีองค์ประกอบครอบคลุมประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จ
2. ประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งต้องจัดให้ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้
3. มวลประสบการณ์ที่จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ
4. วิธีการประเมินผลว่า การเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ทาบ (Taba) เสนอว่า องค์ประกอบหลักสูตรมี 4 ส่วนคือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้และ
4. การประเมินผล

โบซอง (Beauchamp) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักสูตรมี 4 ส่วนคือ

1. ขอบข่ายเนื้อหา
2. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะ
3. การวางแผนการใช้หลักสูตร

4. การพิจารณาตัดสิน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538 : 59) ได้เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตรของนักพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรของนักพัฒนาหลักสูตร

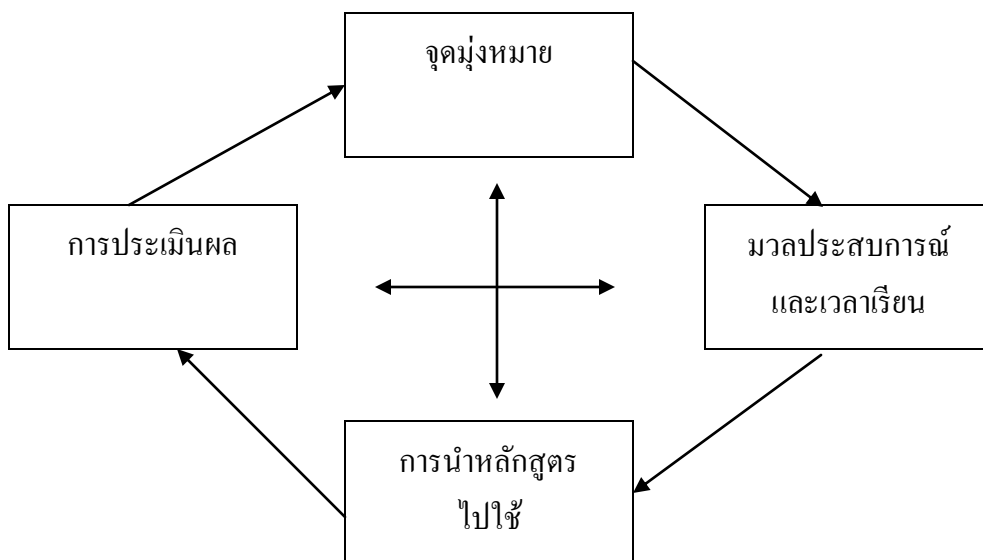
ไทเลอร์ (1949)	ทาบา (1962)	โบซอง (1981)
1. กำหนดวัตถุประสงค์ 2. เลือกเนื้อหาและ ประสบการณ์การ เรียนรู้ 3. จัดประสบการณ์การ เรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพ 4. การประเมินผลการ เรียนรู้	1. วินิจฉัยความต้องการและ กำหนดวัตถุประสงค์ 2. เลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ 3. เลือกและจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ 4. กำหนดวิธีการประเมินผล	1. กำหนดวัตถุประสงค์ 2. กำหนดขอบข่าย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ 3. วางแผนการใช้ หลักสูตร 4. กำหนดเกณฑ์การ ตัดสิน

สงบ ลักษณะ (2542 : 9) จำแนกองค์ประกอบหลักสูตรไว้ 5 ส่วนคือ

1. ผลการเรียนรู้ ซึ่งนิยมเรียกว่า มาตรฐานคุณภาพ หรือสิ่งที่เรียกว่า จุดประสงค์การเรียนรู้
2. ขอบข่ายเนื้อหาวิชา หรือที่เรียกว่า องค์ความรู้
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือสิ่งที่เรียกว่าแผนการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่ครูจะต้องค้นกระบวนการที่ดีที่สุด เพื่อรับประกันว่าผู้เรียนทุกคนจะบรรลุผลการเรียนรู้ได้ครบถ้วน
4. แผนการใช้สื่อการเรียนการสอน
5. แผนการวัดผลประสิทธิผล เพื่อแสดงหลักฐานการบรรลุผลการเรียนรู้โดยหลักการที่เป็นสากล

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2532 : 12-13) สรุปว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการดัง

ภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของหลักสูตร

จากภาพที่ 2.1 มีความหมายดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง แนวคิดในการจัดการศึกษาซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อหรือปรัชญาในการจัดการศึกษา ความต้องการของสังคมและความคาดหวังที่มีต่อผู้เรียนว่าควรมีพฤติกรรมอะไรบ้าง จึงเป็นคนที่มีความรู้ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแนวทางที่พึงปรารถนาต่อสังคม

2. มวลประสบการณ์หรือเนื้อหาวิชาและเวลาเรียน

2.1 มวลประสบการณ์หรือเนื้อหาวิชา เปรียบเสมือนสื่อหรือเครื่องนำทางพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกมวลประสบการณ์หรือเนื้อหาวิชาอาจจัดเป็นกลุ่มวิชาหมวดวิชา หรือรายวิชาก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนาและความเหมาะสมในการจัดทำหลักสูตร

2.2 เวลาเรียน คือ ส่วนที่กำหนดว่าหลักสูตรนั้นต้องใช้เวลาศึกษาทั้งหมดกี่ปีแต่ละปีต้องเรียนกลุ่มวิชาหรือรายวิชาอะไรบ้าง ร้อยละเท่าไร ในแต่ละสัปดาห์ต้องเรียนวิชาอะไรบ้างเป็นเวลาเท่าไร

3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารและครูนำไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่ผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมสำคัญ 3 ประการคือ

3.1 การแปลงหลักสูตรสู่การสอน ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักสูตรวัสดุและอุปกรณ์การสอนที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตร ตัวอย่างเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกเสริมทักษะหนังสืออ่านประกอบ เป็นต้น

3.2 การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น วัสดุหลักสูตร เอกสารหลักสูตร การจัดอบรมบุคลากรทั้งผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งการเตรียมอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดให้พร้อมที่จะรองรับกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

3.3 การสอน เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้และรายละเอียดของเนื้อหาวิชา จุดหมายปลายทางของกระบวนการสอนคือทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การสอน ถือว่าเป็นหัวใจและเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ หากไม่มีการสอนหลักสูตรแม้จะกำหนดไว้อย่างดีเลิศเพียงใด ก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่มุ่งหวังได้

4. การประเมินผล เป็นกระบวนการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับหลักสูตร 2 ลักษณะคือ

4.1 การประเมินผลการเรียน เป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนและการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู

4.2 การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับปัจจัยป้อนกระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบของหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาและความต้องการของสังคม

ธำรง บัวศรี (2542 : 8-9) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีดังต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Type and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum materials and Instructional Media) หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สุนทร บำเรอราช (2543 25-26) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร คือส่วนเสริมให้โครงสร้างมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่

1. เอกสารหลักสูตร
2. หนังสือเรียนหรือเอกสารประกอบการเรียน
3. ระบบการประเมินผลการศึกษา
4. แนวการสอนหรือคู่มือการสอนวิชาต่าง ๆ
5. ครูหรือผู้สอน
6. กิจกรรมและการจัดประสบการณ์
7. สื่อการสอนและอุปกรณ์การสอน

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรของนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรที่นำเสนอมาตามลำดับ อาจสรุปว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญคือ จุดมุ่งหมายในการจัด

การศึกษา ขอบข่ายสาระวิชาหรือมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและแนวการประเมินผลการเรียนรู้

2.1.4 ลักษณะของหลักสูตร

ลักษณะของหลักสูตร หมายถึง รูปแบบของหลักสูตรที่เกิดจากการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมประสบการณ์ สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 92-97) ได้จัดลักษณะของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรที่มีลักษณะยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Design Focused on Individual Interest and Needs) มีลักษณะดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จะเน้นการพัฒนาตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
- 2) เนื้อหาสาระและการจัด เนื้อหาจะมีความยืดหยุ่นมาก
- 3) การจัดประสบการณ์ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียน เรียนด้วยตนเองให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้ประสานงานมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้
- 4) การประเมินผล มุ่งที่การพัฒนาของตัวผู้เรียน

2. หลักสูตรที่มีลักษณะยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก (Design Focused on Social Activities and Problems)

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งที่การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็น และมุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์ และเจตคติที่ดีในการทำงานร่วมกัน
- 2) เนื้อหาสาระและการจัดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เนื้อหามีลักษณะเป็นบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพของกิจกรรมและปัญหาในชุมชน
- 3) การจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงในการแก้ปัญหาของสังคม
- 4) การประเมินผล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกและใช้เครื่องมือประเมินผล การประเมินผลจะเน้นที่ความสามารถในการสร้างสรรค์สังคม ความสามารถรวมพลังทำงาน และการปรับปรุงคุณภาพชีวิต

3. ลักษณะหลักสูตรที่ยึดทักษะกระบวนการเป็นหลัก (Design Focused on Processes Skills)

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เนื้อหาสาระและการจัดเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต การจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกระบวนการปฏิบัติที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริง ครูมีบทบาทเป็นผู้ประสาน
- 3) การประเมินผล เน้นที่การประเมินกระบวนการปฏิบัติ

4. ลักษณะหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก (Designs Focused on Specific Competencies)

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เนื้อหาสาระและการจัด จัดเนื้อหาเป็นระบบข้อมูลมีการกำหนดความรู้เรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่เนื้อหาที่ลึกซึ้ง
- 3) การจัดประสบการณ์ จัดประสบการณ์ตามลำดับจากความรู้พื้นฐาน เน้นการฝึกปฏิบัติงานเกิดความชำนาญ โดยมีความรู้เป็นรากฐานของการฝึกปฏิบัติ ครูเป็นเพียงผู้ประสานงานและตรวจสอบสมรรถภาพของผู้เรียน
- 4) การประเมินผล ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

5. ลักษณะหลักสูตรมนุษยนิยม (Humanistic Design)

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนค้นพบตัวเองและมีความเป็นอิสระ
- 2) เนื้อหาสาระและการจัด จัดเนื้อหาสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่และจัดในลักษณะบูรณาการ
- 3) การจัดประสบการณ์ จัดประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้และได้สำรวจตัวเอง ผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

4) การประเมินผล มุ่งประเมินกระบวนการมากกว่าผลที่ได้

6. ลักษณะหลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum)

หลักสูตรบูรณาการคือ หลักสูตรที่โครงสร้างของเนื้อหาวิชามีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Inter – disciplinary) คือ มีการผสมผสานอย่างกลมกลืนของความรู้เรื่องต่าง ๆ องค์ประกอบของการเรียนรู้ทุกด้าน (ได้แก่ พุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย) และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสหวิทยาการด้วย ในหลักสูตรบูรณาการเนื้อหาวิชาจะมีลักษณะเป็นหัวข้อกิจกรรมหรือหัวข้อปัญหา ซึ่งการผสมผสานเชื่อมโยงเพื่อหาความรู้จะต้องพยายามให้เกิดบูรณาการในลักษณะดังต่อไปนี้ทุกลักษณะคือ

1) บูรณาการระหว่างความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ หมายความว่า เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับนั้น ผู้เรียนจะต้องมีวิธีการหรือกระบวนการที่จะได้รับความรู้นั้น ๆ อย่างชัดเจน

2) บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ หมายความว่า การเกิดความรู้ใด ๆ นั้นจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเกิดความรู้ลึก เช่น ความตระหนักรู้ในประโยชน์หรือคุณค่าของรู้นั้น

3) บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ หมายความว่า เมื่อผู้เรียนได้รับความรู้ใด ๆ จะต้องก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามรู้นั้น ๆ ด้วย

4) บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในวิถีชีวิตของผู้เรียน หมายความว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มียู่ในวิถีชีวิตหรือนำสิ่งที่ป็นอยู่ มียู่ในวิถีชีวิตมาป็นเรียน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

2.2.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นภาพทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรอย่างแจ่มชัดว่า สามารถบรรลุผลเป้าหมายหรือประสบความล้มเหลวหรือมีข้อบกพร่องปัญหาและอุปสรรคอะไรเพื่อหาทางแก้ไขได้ทันท่วงที อย่างไรก็ตามการประเมินหลักสูตรป็นงาน

สำคัญที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของหลักสูตรและการประเมินผลดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง การประเมินหลักสูตรมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

กู๊ด (Good. 1945 : 209) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตร คือ การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหา และผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผน การจัดโครงการ การต่อเนื่องและการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดให้มีขึ้น

ครอนบาช (Cronbach. 1970 : 231) ให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตรคือ การรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในเรื่องโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา

สตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam et al. 1971 : 128) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 352) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรหมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรซึ่งสามารถดำเนินการได้ 3 ระยะคือ ประเมินหลังจากได้สร้างหลักสูตรแล้ว ประเมินขณะที่กำลังอยู่ในระหว่างการใช้หลักสูตร และประเมินจากการใช้หลักสูตรแล้ว

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 152) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาเปรียบเทียบและตัดสินใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวังและการปฏิบัติจริงเพียงใดรวมถึงการพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดียิ่งขึ้น

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547 : 21-22) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย เพื่อเป็นการตรวจสอบการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็น

การช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึก อีกทั้งเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547 : 2) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไร และบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มีผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ อย่างไรที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรบ้าง

จากความหมายของการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการตรวจสอบความก้าวหน้าของการนำหลักสูตรมาใช้ ทำให้ได้สารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ว่าหลักสูตรนั้นมีผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางเอาไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ผลที่ได้จะช่วยเป็นทางเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการประเมินหลักสูตรควรทำก่อนที่จะมีการนำหลักสูตรไปใช้จริง ระหว่างการใช้หลักสูตรและหลังจากการนำหลักสูตรไปใช้เสร็จเรียบร้อยแล้ว

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม จะมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้คือ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 : 192-193)

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้หรือในขณะที่การใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ได้มากน้อยเพียงใด ได้ผลเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไร จะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ทันทั่วทั้ง

2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้จะได้ช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สนองความต้องการของสังคมเพียงใด และเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่ อย่างไร การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ หรือหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้

นิรมล ศตวุฒิ (2543 : 105) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. หากคุณค่าของหลักสูตร หลักสูตรนั้นสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ และ สนองความต้องการของสังคมเพียงใด

2. ตัดสินเกี่ยวกับรูปแบบ การสอนและการบริหารหลักสูตร การวางแผนหลักสูตรและรูปแบบของหลักสูตร การสอนตามหลักสูตร และการบริหารงานเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

3. วัดคุณภาพผลผลิต ผู้ที่เรียนจบตามหลักสูตรมีคุณภาพเพียงใด

4. ปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรมีข้อบกพร่องทั้งหมดอะไรบ้าง และระหว่าง การดำเนินการใช้หลักสูตรมีปัญหาอุปสรรคในแต่ละส่วนของหลักสูตรอะไรบ้าง นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หรือพิจารณาว่าควรจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่

ประยงค์ เนาวบุตร และสุทธวีรณ ดันตริจนาวงศ์ (2545 : 128) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นตอบสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด

2. เพื่อตัดสินใจ การวางเค้าโครงการและรูปแบบหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงาน การสอนตามหลักสูตร การบริหารวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้โดยพิจารณาว่าเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

3. เพื่อวัดผลผลิต คือ พิจารณาว่าผู้เรียนตามหลักสูตรนั้นมีคุณภาพอย่างไร ตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้หรือไม่

4. เพื่อหาความต้องการที่จำเป็น เพื่อเลือกแนวทางการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม สถาบัน โดยประเมินเพื่อให้ได้ทางเลือกก่อนจะมีตัวหลักสูตร

5. เพื่อหาความเป็นไปได้เพื่อนำหลักสูตรไปใช้ โดยประเมินระหว่างใช้และใช้หลักสูตรเสร็จแล้ว

สุณีย์ ภูพันธ์ (2546 : 250-251) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อหาคำค่าของหลักสูตรนั้นว่าตอบสนองความต้องการของวัตถุประสงค์หรือไม่ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างไร

2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบของหลักสูตรในแง่มุมต่าง ๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องกันหรือไม่ หรือตอบสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินการไปในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและเหมาะสมสามารถนำมาปฏิบัติในช่วงทดลองใช้ได้มากน้อยเพียงใด เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพได้ทันทั่วทั้ง

4. เพื่อตัดสินใจว่า การบริหารหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

5. เพื่อติดตามผลผลิตของหลักสูตร

6. เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตร

7. เพื่อตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรทั้งหมด การประเมินลักษณะนี้ต้องดำเนินการหลังการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่ง

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร เพื่อศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หากคุณค่าของหลักสูตรว่าตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ตัดสินเกี่ยวกับรูปแบบการสอนและการบริหารหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ ผลผลิตจากหลักสูตรมีคุณภาพเพียงใด หลักสูตรมีข้อพร่องอะไรบ้าง และระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรมีปัญหาและอุปสรรคแต่ละส่วนอะไรบ้าง จะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ

2.2.3 ระยะของการประเมินหลักสูตร

สมคิด พรหมขัย (2547 : 31) ได้กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรแบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมินแบ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่มใช้หลักสูตร ขณะดำเนินการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเมินก่อนการใช้หลักสูตร (Pre-Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดหมายเพื่อตัดสินใจเลือกหลักสูตร ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ความเป็นไปได้ของหลักสูตรในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ คุณภาพของหลักสูตรรวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่หลักสูตรนั้นจะบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย การประเมินก่อนการใช้หลักสูตรมีความเชื่อบนพื้นฐานที่ว่า ถ้าตัวหลักสูตรนั้นได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม สมเหตุ สมผล มีความจำเป็น คุณภาพดี ความเป็นไปได้ โอกาสที่หลักสูตรจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็ย่อมสูง

2. การประเมินในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินการใช้หลักสูตรเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้ หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการดำเนินการใช้หลักสูตรนั้นพยายามตอบคำถามว่า ทำไมจึงเกิดปัญหา อุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการ ถ้าเกิดปัญหาจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง การประเมินในขณะดำเนินการใช้หลักสูตรจึงมีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินการใช้หลักสูตรต่อไป

3. การประเมินหลังการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลจากการใช้หลักสูตรบรรลุตามที่จุดมุ่งหมายกำหนดไว้

หรือไม่ กลุ่มค่าหรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้ จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นโดยเทียบกับ จุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

3.1 ประเมินทันทีที่หลักสูตรสิ้นสุดการใช้

3.2 การติดตามผลต่อมาโดยเฉพาะการประเมินผลกระทบของหลักสูตรที่ ต้องอาศัยการทิ้งช่วงระยะเวลาหนึ่งเช่น 1-2 ปี เป็นต้นไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการจนถึงสิ้นสุด โครงการ บางท่านเรียกการประเมินลักษณะนี้ว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 252) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรที่ดีต้องตรวจสอบเป็น ระยะเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ (Project Analysis) ในช่วง ระหว่างที่มีการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร อาจมีการดำเนินการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการจัดทำ นับ แต่การกำหนดจุดมุ่งหมายไปจนถึงการกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งสามารถทำได้ 2 ลักษณะ

1. ประเมินหลักสูตรเมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้วก่อนจะนำหลักสูตร ไปใช้จริง ควรมีการประเมินตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง และองค์ประกอบต่าง ๆ ของ หลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนา หลักสูตร ทางเนื้อหาวิชาทางด้านวิชาชีพครู ทางด้านการวัดผล หรือจะให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หรือ พิจารณาก็ได้

2. ประเมินหลักสูตรในขั้นทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ขาดตกบก ร่องหรือเป็นปัญหาให้มีความสมบูรณ์เพื่อประสิทธิภาพในการนำไปใช้ต่อไป

ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) ในขณะที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้น ควรมีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใดหรือบกพร่องในจุดไหน จะได้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมเช่น ประเมินกระบวนการใช้หลักสูตรในด้านการบริหาร การจัดการหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการ จัดกระบวนการเรียนการสอน

ระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่ง หรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรจะประเมิน

หลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งได้แก่การประเมินองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับติดตาม การจัดกระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นควรจะดำเนินการใช้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือควรยกเลิก

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรเป็นผู้วิเคราะห์พิจารณา

ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่กำลังดำเนินการใช้อยู่มีปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องอะไรบ้าง จะได้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

ระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ใช้มาได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรจะดำเนินการใช้ต่อไปหรือควรจะยกเลิกการประเมินหลักสูตร โดยใช้ผลการใช้หลักสูตรเทียบกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ ประเมินทันทีที่หลักสูตรสิ้นสุดการใช้และการติดตามผลต่อมา

2.2.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

1. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์

ไทเลอร์เป็นผู้วางรากฐานการประเมินหลักสูตรตั้งแต่ ค.ศ. 1930 โดยริเริ่มให้คำนิยามการศึกษาว่า การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การประเมินหลักสูตรจึงเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

ไทเลอร์ (Tyler, R. W. อ้างอิงจาก Brady, L. & Kennedy, K. 2007: 257) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรว่ามีความเกี่ยวข้องกับ 4 ประเด็นดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
- 3) วัดผลจากการปฏิบัติของผู้เรียนหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน
- 4) เปรียบเทียบผลการทดสอบว่าบรรลุจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์เป็นกระบวนการดำเนินงาน การพิจารณาความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกันขององค์ประกอบหลักสูตร 3 ส่วนคือ

- 1) จุดมุ่งหมายทางการศึกษาเกี่ยวข้องกับ ผู้เรียน สังคมและเนื้อหาสาระ
- 2) ประสิทธิภาพการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้และปรัชญาการศึกษา
- 3) และสัมฤทธิ์ผลของการเรียนประเมินตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมซึ่ง ประเมินจากการปฏิบัติของผู้เรียน

กระบวนการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน (บุญชม ศรีสะอาดและ อรุณ ศรีสะอาด. 2551 : 19) ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนควรแสดงพฤติกรรมใดหรือสามารถทำอะไรได้บ้างที่เรียกว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ขั้นที่ 2 กำหนดเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่ระบุในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดข้อใดบ้าง

รูปแบบนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เพราะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมจะใช้กับหลักสูตรที่มีการ วางแผนไว้เรียบร้อยแล้วเท่านั้น หากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญในทันทีทันใดหรือไม่ คาดหวังมาก่อน จะไม่สามารถใช้รูปแบบนี้ประเมินให้ครอบคลุมได้ เพราะเน้นการประเมินที่ขึ้นอยู่กับ เป้าหมายที่ตั้งไว้ก่อนการประเมินที่ดี

2. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสคริเวน (Scriven)

สคริเวน (Scriven, 1967, อ้างถึงใน สมคิด พรหมจักษ์. 2547 : 49-50) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินมี 2 ประการคือ

1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินในคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

วิธีการประเมินในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธีคือ

1) การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงาน หรือ การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เนื้อหาจุดมุ่งหมาย กระบวนการ การให้คะแนนและเจตคติของครู เป็นการประเมินก่อนที่จะนำไปปฏิบัติงาน

2) การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-off Evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียน เป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้จากคะแนนสอบ หรือผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริหาร ฯลฯ การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ จึงจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการในเชิงเกณฑ์ภายนอก

จากแนวคิดของ สคริเวน (Scriven) เป็นการประเมินหลักสูตรที่มุ่งเน้นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่หรือหลักสูตรที่กำลังดำเนินการใช้อยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรดีหรือไม่คืออย่างไร มีคุณค่าเพียงใด เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพราะการประเมินช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สิ่งที่น่ามาประเมินในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรได้แก่ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาด้านโครงสร้าง เนื้อหาวิชา การวัดและประเมินผล ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน ความพร้อมของบุคลากร อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้หลักสูตร

3. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (Stake)

สเตค (Stake. 1967, อ้างถึงใน สมคิด พรหมชัย. 2547 : 52-55) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินมีอยู่ 2 ประการคือ เพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้น และเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

สเตค (Stake) ได้เสนอโครงการของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่า รูปแบบการประเมินเคาน์ทิแนนซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ เมตริกบรรยาย (Description Matrix) และเมตริกตัดสินคุณค่า (Judgement Matrix) และได้เสนอว่าก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วยการประเมินโครงการตามแนวคิดของสเตค ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลแท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมาย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ข้อมูลที่ต้องการคือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบาย และการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินนี้ได้จำแนกสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วนคือ

- 1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ
- 2) การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินการ กิจกรรมที่ปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน พฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น
- 3) ผลลัพธ์หรือการดำเนินงาน (Outcomes) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ

การเก็บข้อมูล ผู้ประเมินจะต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้แบ่งแยกเป็น 4 ประเภทคือ

- 1) ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่คาดหวังไว้จำแนกเป็นความคาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานโครงการ
- 2) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงซึ่งจำแนกเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน
- 3) มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงานคุณลักษณะที่ควรจะมี หรือควรจะได้รับเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

4) การตัดสินใจ (Judgments) หมายถึง การพิจารณาผลการตัดสินใจเป็นการพิจารณาสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและการดำเนินงาน

4. รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,D.L. 1971, อ้างอิงจาก สมพิศ สุขแสน. 2544 : Online, บุญชม ศรีสะอาดและอรนุช ศรีสะอาด (2551 : 25) ได้เสนอรูปแบบการประเมินโครงการ การศึกษามีชื่อย่อว่า CIPP Model เป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน แนวคิดของสตัฟเฟิลบีมเน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน

ประเด็นการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L) ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model. มีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตร ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการใช้หลักสูตร เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในกระบวนการใช้หลักสูตร การมีส่วนร่วมของประชาชน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของหลักสูตร

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรเพื่อตรวจสอบผู้เรียนมีคุณสมบัติตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

ผลการประเมินก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 4 แบบ (Oliva. 2001 : 476) คือ

1. การตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง
2. การตัดสินใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเป็นการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก
3. การตัดสินใจเพื่อปรับปรุง
4. การตัดสินใจโดยนำความคิดริเริ่ม

2.2.5 ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

สุณีษ์ ภูพันธ์ (2546 : 258) การประเมินผลหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เราทราบถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตร การประเมินผลมีประโยชน์ในการจัดการศึกษา การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยผลจากการประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ ประโยชน์ของการประเมินผลหลักสูตรมีดังนี้

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น
2. สร้างความน่าเชื่อถือความมั่นใจและค่านิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน
3. ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้ว่าควรจะตัดสินใจและสนับสนุนช่วยเหลือหรือบริการทางใดบ้าง
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา
5. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนนักเรียนได้ผลดี ด้วยความร่วมมือกันทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน
6. ให้ผู้ปกครองทราบความเป็นไปอย่างสม่ำเสมอเพื่อหาทางส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขร่วมกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับทางโรงเรียน
7. ช่วยให้การประเมินผลเป็นระบบระเบียบ เพราะมีเครื่องมือและหลักเกณฑ์ทำให้เป็นเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น

8. ช่วยให้สามารถวางแผนการเรียนในอนาคตได้ ข้อมูลของการประเมินผลหลักสูตรทำให้ทราบว่าเป้าหมายแนวทาง และขอบเขตในการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมใจ ทองเนืองงาม และยุพิน ลิ้มมณฑล (ม.ป.ท.) ได้วิจัย เรื่องการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ตมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรในด้านเนื้อหาของหลักสูตร ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร กระบวนการบริหารหลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษาได้ผลดังนี้ ด้านเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ปัจจัยนำเข้าและผลลัพธ์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนกระบวนการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก สรุปโดยภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก

สุภาวดี ชีรธรรมกร และสุณี ภูสีม่วง (2544 : 124) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตเทคโนโลยีการพิมพ์ (ต่อเนื่อง 2 ปี) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรปริญญาตรีวิชาเอกเทคโนโลยีการพิมพ์ (ต่อเนื่อง 2 ปี) ในด้านเนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ และการวัดและประเมินผล และเพื่อประเมินความพึงพอใจของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานของบัณฑิตในด้านความรู้และการนำไปใช้งานโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ความเหมาะสมของหลักสูตรด้านเนื้อหา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่ประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาว่า มีระดับความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านกระบวนการเรียนการสอน บัณฑิตส่วนใหญ่ประเมินว่า ไม่ได้มีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน ความพึงพอใจของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงานของ

บัณฑิตในด้านความรู้และการนำไปใช้งานสอนพบว่า ผลของการประเมินไม่ได้มีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน

กัญญา ลินทรต้นศิริกุล และผู้อื่น (2547 : 145) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมในด้านความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในวิชาการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาวิชาชีพ และการสร้างองค์ความรู้ การเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ประเด็นที่ไม่สอดคล้องคือ เรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ และในฐานะความเป็นมนุษย์ ส่วนในด้านโครงสร้างของหลักสูตรพบว่า มีความสอดคล้องในการจัดเนื้อหาสาระในหมวดวิชาแกน และวิชาเฉพาะในส่วนของมโนคติหลัก ส่วนประเด็นที่ไม่สอดคล้องคือ ในเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจของเนื้อหา ความไม่ทันสมัยของเนื้อหา ขาดกระบวนการแสวงหาความรู้ของศาสตร์และการประยุกต์เนื้อหาความรู้ไปใช้ ในส่วนของหมวดวิชาเลือกไม่สามารถจัดวิชาเลือกให้สนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายได้ และวิชาเลือกควรเสริมเต็มเต็มเนื้อหาสาระในหมวดวิชาแกนและวิชาเฉพาะ

2. คุณภาพของชุดวิชาในด้านสื่อหลักและสื่อเสริมที่อยู่ในรูปของประมวลสาระชุดวิชาแนวการศึกษา และแผนกิจกรรมการศึกษา มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ชุดวิชา คือ ชุดวิชา 22712 สารัตถะและวิถีวิธีทางวิชาคณิตศาสตร์ 22712 สารัตถะและวิถีวิธีทางวิชาสังคมศึกษา 22724 คณิตศาสตร์ประยุกต์ และ 22726 สกทธรศน์ศึกษา นอกนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดหรือมากเฉพาะส่วนที่เป็นประมวลสาระ แนวการศึกษา หรือแผนกิจกรรมการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์

3. สภาพการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ในด้านผู้สอนแผนกิจกรรมการศึกษา แหล่งการเรียนรู้ การจัดสัมมนาชุดวิชา การสัมมนาเข้มวิทยานิพนธ์ การจัดสัมมนาประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิต และการวัดและประเมินผลการเรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์

4. คุณภาพของมหาบัณฑิตในด้านการนำความรู้ไปใช้ และความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา โดยภาพรวม ผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่ามหาบัณฑิตนำความรู้ไปใช้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ ส่วนในความคิดเห็นของมหาบัณฑิตได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาวิธีสอน

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และความรู้ในชุดวิชาต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยนำไปใช้ประโยชน์มากคือ ชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีการสอน การวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และวิทยานิพนธ์สำหรับความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ส่วนด้านความรู้ทางวิชาครู และด้านวิชาชีพครู ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์

รัชณี พลแสน. (2548). งานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรกฎหมายการที่ดินและทรัพยากรดิน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทั้ง 3 ข้อ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ และคุณสมบัติของผู้สมัคร มีความเหมาะสมดีแล้ว ความคิดเห็นของอาจารย์สอนเสริม ควรเพิ่มเติมหัวข้อในชุดวิชาเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ควรเน้นถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานกรมที่ดินให้มากกว่านี้และควรมีการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวด้วยความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกข้อ

ธนิวรรณ ขำประดิษฐ์ และอรพินธุ์ พูนนารถ. (2549). งานวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความเหมาะสมด้านโครงสร้าง ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ความทันสมัยของเนื้อหาวิทยากับยุคปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับโดยภาพรวมและทุกข้อ การนำความรู้จากรายวิชาไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ความเหมาะสมด้านปัจจัยสนับสนุน ความเหมาะสมด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ความคิดเห็นเรื่องความเหมาะสมด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การเรียนการสอน ควรเน้นการจัดหมู่ LC. และควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ นอกจากนี้อาจารย์ผู้กำกับการสอนควรควบคุมไม่ให้มีการทุจริตในการสอบ ด้านปัจจัยสนับสนุน ควรมีสื่อในการสอนที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้นและควรมีห้องปฏิบัติการ

เอกเทศ พร้อมมีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

สุดาพร ไชยะ (2552). งานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู พ.ศ. 2551 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยรวมและรายด้าน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านความสามารถในการขยายผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการขยายผล โดยเฉพาะเรื่องต้องการให้มีการดำเนินการหลักสูตรนี้อยู่ต่อไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านปัจจัยนำเข้า โดยเฉพาะเรื่องเนื้อหาวิชาที่จัดให้เรียนมีความเหมาะสมที่จะช่วยให้นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรเป้าหมาย

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้คือ กลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน ระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว และกลุ่มนายจ้าง / ผู้ใช้ / ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ทางคณะกรรมการ การประเมินการใช้หลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้กำหนดขึ้นมา และทางผู้วิจัยได้นำมาปรับประยุกต์เพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา โดยในแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ประเมิน มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด และปลายเปิดสลับกัน

ตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาตามรูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) โดยจำแนกตามองค์ประกอบ 4 ด้านคือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ของหลักสูตร ทั้งนี้ในแบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อความ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับดังนี้

- 5 คะแนน เท่ากับ มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 คะแนน เท่ากับ มีความเหมาะสมมาก
- 3 คะแนน เท่ากับ มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 คะแนน เท่ากับ มีความเหมาะสมน้อย
- 1 คะแนน เท่ากับ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ มีลักษณะเป็นข้อความปลายเปิด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ดังกล่าวข้างต้นโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. 2554 ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 93 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มอาจารย์ผู้สอน / กรรมการบริหารหลักสูตร จำนวน 7 ชุด กลุ่มนักศึกษาปัจจุบันจำนวน 32 ชุด กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 11 ชุด และกลุ่มนายจ้าง / ผู้ใช้ / ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตจำนวน 43 ชุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการประเมินหลักสูตร วิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (μ) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ทั้งนี้ข้อมูลที่เป็นผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ในการแปลความหมายดังนี้ (ประคอง กรรณสูต 2542 : 73)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา เป็นการประเมินตามรูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยจำแนกตามองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ด้านคือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอนดังนี้คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ประเมิน
2. การประเมินด้านบริบทของหลักสูตร
3. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร
4. การประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตร
5. การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตร
6. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ประเมิน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา แสดงผลในตารางที่ 4.1 ตารางที่ 4.2 และตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ประเมิน

ข้อมูลสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
อาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร	7	7.5
นักศึกษาปัจจุบัน	32	34.4
ผู้สำเร็จการศึกษา	11	11.8
นายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต	43	46.3
รวม	93	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพเป็นอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร ร้อยละ 7.5 มีสถานภาพเป็นนักศึกษาปัจจุบันร้อยละ 34.4 มีสถานภาพเป็นผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 11.8 และมีสถานภาพเป็นนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตร้อยละ 46.3

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา

ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	27	54.0
หญิง	23	46.0
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	11	22.0
30 – 45 ปี	21	42.0
มากกว่า 45 ปี	18	36.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาเป็นเพศชายร้อยละ 54.0 และเพศหญิงร้อยละ 46.0 โดยมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 30-45 ปี ร้อยละ 42.0 อายุมากกว่า 45 ปี ร้อยละ 36.0 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 22.0

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ประเมินกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้อง
บัณฑิต

ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (43 คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	24	55.8
หญิง	19	44.2
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า	23	53.5
สูงกว่าปริญญาตรี	12	27.9
ไม่ตอบ	8	18.6
ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	10	23.3
5 – 10 ปี	10	22.1
มากกว่า 10 ปี	17	39.5
ไม่ตอบ	6	15.1
รวม	43	100.0

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตเป็นเพศชาย ร้อยละ 55.8 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 44.2 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 53.5 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 27.9 และมีผู้ไม่ตอบ ร้อยละ 18.6 ในส่วนของประสบการณ์การทำงานพบว่า มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีร้อยละ

39.5 มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปีร้อยละ 23.3 มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปีร้อยละ 22.1 และมีผู้ไม่ตอบร้อยละ 15.1

4.2 การประเมินด้านบริบทของหลักสูตร

การประเมินข้อมูลด้านบริบทของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ผู้วิจัยทำการศึกษาจากกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา โดยทำการประเมินบริบทของหลักสูตรในด้านปรัชญาของหลักสูตร และด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลจากการประเมินดังกล่าวแสดงรายละเอียด ในตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านปรัชญาของหลักสูตร

ข้อมูลด้านปรัชญาของ หลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. ปรัชญาของหลักสูตรตั้งอยู่บนพื้นฐานเป็นจริงที่พิสูจน์ได้	4.62	.50	มากที่สุด	4.54	.56	มากที่สุด	4.52	.56	มากที่สุด
2. ปรัชญาของหลักสูตรตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่มีความเป็นไปได้สูง	4.52	.52	มากที่สุด	4.50	.54	มากที่สุด	4.58	.53	มากที่สุด
รวม	4.57	.51	มากที่สุด	4.52	.55	มากที่สุด	4.55	.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน / กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่ปรัชญาของหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อโดยจำแนกตามรายกลุ่มผู้ประเมินพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่ปรัชญาของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดในทุกข้อเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ข้อมูลด้านวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความชัดเจนและเข้าใจได้ ง่าย	4.88	.40	มากที่สุด	4.76	.43	มากที่สุด	4.52	.39	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับปรัชญา ของหลักสูตร	4.82	.36	มากที่สุด	4.68	.46	มากที่สุด	4.58	.51	มากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำไปใช้จริงในทาง ปฏิบัติ	4.80	.44	มากที่สุด	4.62	.48	มากที่สุด	4.60	.40	มากที่สุด
4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร สนองตอบความต้องการของ ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.80	.51	มากที่สุด	4.58	.51	มากที่สุด	4.66	.48	มากที่สุด
5. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการ ของสังคมไทยในปัจจุบัน	4.81	.62	มากที่สุด	4.69	.54	มากที่สุด	4.60	.62	มากที่สุด
รวม	4.82	.46	มากที่สุด	4.66	.48	มากที่สุด	4.59	.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยรวมมี
ความเหมาะสมในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อโดยจำแนกตามกลุ่มผู้
ประเมินพบว่า มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดในทุกข้อ
เช่นเดียวกัน

4.3 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

การประเมินข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ผู้วิจัยทำการศึกษาจากกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา โดยทำการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรในด้าน โครงสร้างของหลักสูตร ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านวัสดุและสื่ออุปกรณ์ และด้านสถานที่และ สิ่งอำนวยความสะดวก ผลจากการประเมินดังกล่าว แสดงรายละเอียด ในตารางที่ 4.6 ตารางที่ 4.7 ตารางที่ 4.8 และตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านโครงสร้างของหลักสูตร

ข้อมูลด้านโครงสร้างของ หลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม	4.51	.50	มากที่สุด	4.12	.58	มาก	4.48	.46	มาก
2. จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรมีจำนวนที่พอดีไม่ มากไม่น้อยเกินไป	4.56	.46	มากที่สุด	4.20	.51	มาก	4.28	.59	มาก
3. โครงสร้างของหลักสูตร ให้ความสำคัญทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ	4.32	.39	มาก	4.19	.36	มาก	4.25	.43	มาก
รวม	4.46	.45	มาก	4.17	.48	มาก	4.33	.49	มาก

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาพบว่าผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่างโครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตรมีความเห็นว่า โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมและจำนวน หน่วยกิตตลอดหลักสูตรมีจำนวนที่พอดีไม่มากไม่น้อยเกินไปในระดับมากที่สุด ในขณะที่มีความเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรให้ความสำคัญทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในระดับมาก

ในส่วนของผู้ประเมินกลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่าการสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกข้อ

**ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร**

ข้อมูลด้านโครงสร้างของหลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. เนื้อหาสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	3.98	.65	มาก	3.82	.61	มาก	3.75	.51	มาก
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย	3.78	.79	มาก	3.80	.69	มาก	3.72	.43	มาก
3. เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความยากง่ายที่เหมาะสมกับผู้เรียน	3.70	.71	มาก	3.88	.64	มาก	3.58	.62	มาก
4. เนื้อหาสาระของหลักสูตรตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียน	3.76	.76	มาก	3.76	.52	มาก	3.80	.57	มาก
5. เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความทันสมัย เท่าทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน	3.84	.54	มาก	3.82	.48	มาก	3.82	.74	มาก
รวม	3.81	.69	มาก	3.81	.71	มาก	3.73	.57	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาพบว่าผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่าการสร้างของหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อโดยจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมินพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่าการสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านวัสดุและสื่ออุปกรณ์

ข้อมูลด้านโครงสร้างของ หลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. มีเครื่องมือและสื่ออุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการเรียนอย่าง เพียงพอ	3.31	.66	ปานกลาง	3.20	.52	ปานกลาง	3.34	.64	ปานกลาง
2. มีหนังสือ เอกสารและ ตำราสำหรับการค้นคว้าอย่าง พอเพียง	3.39	.68	ปานกลาง	3.24	.46	ปานกลาง	3.16	.52	ปานกลาง
3. มีหนังสือ เอกสารและ ตำราที่ทันสมัยและมีคุณภาพ	3.48	.62	ปานกลาง	3.16	.31	ปานกลาง	3.00	.44	ปานกลาง
4. มีร้านค้าบริการถ่าย เอกสารในจำนวนที่เหมาะสม	3.31	.61	ปานกลาง	3.08	.37	ปานกลาง	3.12	.56	ปานกลาง
5. มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ มีความทันสมัยและมีคุณภาพ ที่เหมาะสมกับการเรียนการ สอน	2.30	.78	น้อย	2.18	.64	น้อย	2.25	.69	น้อย
6. มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มี ความพร้อมในการใช้ประจำ ทุกห้องเรียน	2.19	.75	น้อย	2.22	.62	น้อย	2.46	.52	น้อย
รวม	2.99	.68	ปานกลาง	2.84	.48	ปานกลาง	2.88	.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่ วัสดุและสื่ออุปกรณ์โดยรวมมีความ
เหมาะสมในระดับปานกลางในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมี
ความเห็นว่ มีเครื่องมือและสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนอย่างเพียงพอ มีหนังสือ เอกสารและตำรา
สำหรับการค้นคว้าอย่างเพียงพอ มีหนังสือเอกสารและตำราที่ทันสมัยและมีคุณภาพ และมีร้านค้า
เอกสารในจำนวนที่เหมาะสม โดยมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ในขณะที่ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่ามีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความทันสมัยและมีคุณภาพที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนและมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความพร้อมในการใช้ประจำทุกห้องเรียน โดยมีความเหมาะสมในระดับน้อย

**ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม**

ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สะดวก	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. มีอาคารและห้องเรียนที่ เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	4.22	.61	มาก	4.02	.82	มาก	4.00	.34	มาก
2. ห้องเรียนมีสภาพและ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อ การเรียนการสอน	3.82	.46	มาก	3.96	.58	มาก	3.88	.50	มาก
3. บรรยากาศและสภาพ แวดล้อมในมหาวิทยาลัย ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.88	.54	มาก	3.98	.64	มาก	3.70	.48	มาก
4. มีห้องปฏิบัติการและ เครื่องมือที่มีความเหมาะสม	3.39	.68	ปานกลาง	3.24	.62	ปานกลาง	3.49	.81	ปานกลาง
5. มีห้องพักสำหรับอาจารย์ที่ สะอาด สะดวกและเหมาะสม	3.40	.88	ปานกลาง	3.06	.56	ปานกลาง	3.43	.72	ปานกลาง
6. มีห้องสำหรับทำงานของ นักศึกษาที่พร้อมใช้ได้ ตลอดเวลา	2.80	.74	ปานกลาง	2.78	.70	ปานกลาง	2.60	.69	ปานกลาง
7. มีห้องสำหรับทำงานของ นักศึกษาที่เพียงพอกับจำนวน ของผู้เรียน	2.84	.62	ปานกลาง	2.76	.59	ปานกลาง	2.54	.79	ปานกลาง
8. มีห้องสุขาที่ถูกหลัก อนามัย	3.21	.66	ปานกลาง	3.40	.71	ปานกลาง	3.33	.78	ปานกลาง
9. มีห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ ต่อจำนวนของผู้เรียน	3.40	.71	ปานกลาง	3.45	.66	ปานกลาง	3.36	.69	ปานกลาง
รวม	3.44	.66	ปานกลาง	3.40	.65	ปานกลาง	3.37	.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่างานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลางในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่า สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมในระดับปานกลางในทุกข้อ ยกเว้นแต่ในเรื่องที่เกี่ยวกับอาคารและห้องเรียนมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน ห้องเรียนมีสภาพและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน และบรรยากาศตลอดจนสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก

4.4 การประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตร

การประเมินข้อมูลด้านกระบวนการของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ผู้วิจัยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา โดยทำการประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดและการประเมินผล ผลจากการประเมินดังกล่าวแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.10 และตารางที่ 4.11 และตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. ผู้บริหารหลักสูตรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี	4.85	.91	มากที่สุด	4.89	.81	มากที่สุด	4.76	.21	มากที่สุด
2. ผู้บริหารหลักสูตรมีความเอาใจใส่และดูแลจัดการหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ	4.71	.88	มากที่สุด	4.88	.56	มากที่สุด	4.47	.76	มากที่สุด
3. ผู้บริหารหลักสูตรมีการดูแลติดตามคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นประจำ	4.89	.93	มากที่สุด	4.72	.33	มากที่สุด	4.50	.34	มากที่สุด

**ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (ต่อ)**

ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
4. ผู้บริหารหลักสูตรให้คำ ปรึกษาและเอาใจใส่แก่ผู้เรียน เป็นอย่างดี	4.63	.53	มากที่สุด	4.82	.87	มากที่สุด	4.08	.79	มาก
5. ผู้บริหารหลักสูตรมีการ จัดสรรงบประมาณเพื่อการ เรียนการสอนอย่างเหมาะสม	3.98	.42	มาก	3.92	.24	มาก	3.59	.45	มาก
6. มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาช่วยในการบริหารงาน ในหลักสูตรอย่างเหมาะสม	3.89	.76	มาก	3.81	.30	มาก	3.54	.28	มาก
รวม	4.49	.73	มาก	4.50	.52	มาก	4.15	.47	มาก

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาพบว่าผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่า ผู้บริหารหลักสูตรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี ผู้บริหารหลักสูตรมีความเอาใจใส่และดูแลจัดการหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารหลักสูตรมีการดูแลติดตามคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นประจำ โดยผู้ประเมินมีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มอาจารย์ผู้สอน / กรรมการบริหารหลักสูตรและกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า ผู้บริหารหลักสูตรให้คำปรึกษาและเอาใจใส่แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดี โดยผู้ประเมินมีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก

นอกจากนั้นผลจากการศึกษายังพบว่า กลุ่มผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่าผู้บริหารหลักสูตรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการบริหารงานหลักสูตรอย่างเหมาะสมโดยผู้ประเมินมีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน

ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร	3.59	.74	มาก	3.71	.51	มาก	3.76	.56	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเหมาะสมกับสภาพ แวดล้อมและความสามารถ ของผู้เรียน	3.63	.76	มาก	3.68	.86	มาก	3.74	.77	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	4.11	.81	มาก	3.99	.74	มาก	3.96	.64	มาก
4. การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนมุ่งเปิดโอกาสให้ผู้ เรียนศึกษาค้นคว้าได้ด้วย ตนเอง	4.08	.75	มาก	3.97	.53	มาก	3.89	.83	มาก
5. การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาเป็น	3.82	.78	มาก	3.99	.49	มาก	3.74	.70	มาก
6. มีการใช้กิจกรรมอย่าง หลากหลายในการจัดการ เรียนการสอนในแต่ละเนื้อหา	3.77	.77	มาก	3.86	.58	มาก	3.79	.55	มาก
7. การดำเนินการเรียนการ สอนมีความครบถ้วนตาม เนื้อหาที่กำหนดไว้	3.81	.77	มาก	3.76	.74	มาก	3.79	.53	มาก
8. มีการจัดกิจกรรมเรียนการ สอนโดยประยุกต์เนื้อหาให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ใน สังคมปัจจุบัน	3.90	.65	มาก	3.89	.73	มาก	3.76	.81	มาก
รวม	3.84	.75	มาก	3.85	.64	มาก	3.80	.67	มาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อโดยจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมินพบว่า ผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านการวัดและการประเมินผล

ข้อมูลด้านการวัดและการประเมินผล	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. อาจารย์ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้วิธีการวัดและการประเมินผลและเกณฑ์การประเมินผล	3.95	.78	มาก	4.24	.76	มาก	4.00	.68	มาก
2. อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมประเมินก่อนการเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน	4.26	.51	มาก	3.98	.62	มาก	3.77	.59	มาก
3. อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการวัดและประเมินผลหลากหลายวิธีการ ในแต่ละเนื้อหาที่ทำการเรียนการสอน	3.99	.80	มาก	3.94	.91	มาก	3.86	.87	มาก
4. อาจารย์ผู้สอนกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลที่มีความครอบคลุมและชัดเจน	3.90	.76	มาก	3.88	.54	มาก	3.75	.61	มาก
5. การประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณธรรม	3.88	.60	มาก	3.83	.71	มาก	3.54	.65	มาก

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านการวัดและการประเมินผล (ต่อ)

ข้อมูลด้านการวัดและการประเมินผล	อาจารย์ผู้สอน/ กรรมการบริหารหลักสูตร			กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน			กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
6. อาจารย์ผู้สอนมีการแจ้งผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง	3.99	.43	มาก	3.81	.59	มาก	3.63	.56	มาก
รวม	3.99	.64	มาก	3.94	.68	มาก	3.75	.66	มาก

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่าการวัดและการประเมินผลโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกกลุ่ม และเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อ โดยจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมินพบว่า ผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นว่าการวัดและการประเมินผลหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกัน

4.5 การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตร

การประเมินข้อมูลด้านผลผลิตของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ผู้วิจัยทำการศึกษาจากกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต โดยทำการประเมินผลผลิตของหลักสูตรในด้านความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ด้านคุณลักษณะที่พึงมีและด้านทักษะการปฏิบัติงาน ผลจากการประเมินดังกล่าวแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.13 ตารางที่ 4.14 และตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตด้านความรู้
ความสามารถที่เหมาะสม

ข้อมูลด้านความรู้ความสามารถที่เหมาะสม	นายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต		
	μ	σ	แปลผล
1. การประยุกต์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน	3.95	.50	มาก
2. การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ	4.16	.58	มาก
3. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.79	.52	มาก
4. ความเอาใจจริงเอาใจในการปฏิบัติงาน	3.79	.58	มาก
5. ความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น	3.86	.50	มาก
รวม	3.91	.53	มาก

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต มีความเห็นว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้นมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมโดยรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ประเมินมีความเห็นว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้นมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตด้าน
คุณลักษณะที่พึงมี

ข้อมูลด้านคุณลักษณะที่พึงมี	นายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต		
	μ	σ	แปลผล
1. ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	3.34	.33	ปานกลาง
2. ความขยันอดทนและความเสียสละ	3.06	.58	ปานกลาง
3. ความมีน้ำใจแก่ผู้อื่น	4.19	.86	มาก
4. ความคล่องตัวในการทำงาน	3.49	.53	ปานกลาง
5. ความเชื่อมั่นในตัวเอง	3.33	.76	ปานกลาง
6. ความกล้าในการแสดงความคิดเห็น	2.40	.31	น้อย
7. การมีผลงานเชิงประจักษ์	2.62	.50	ปานกลาง
รวม	2.60	.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต มีความเห็นว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้น มีคุณลักษณะที่พึงมีโดยรวมโดยมีความ

เหมาะสมในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ประเมินมีความเห็นว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้น มีคุณลักษณะที่พึงมีโดยมีความเหมาะสมในระดับปานกลางในทุกข้อ ยกเว้นแต่คุณลักษณะที่พึงมีในด้านความมีน้ำใจแก่ผู้อื่นที่ผู้ประเมินมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และคุณลักษณะที่พึงมีในด้านความกล้าในการแสดงความคิดเห็นที่ผู้ประเมินมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย

**ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร
กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาด้านทักษะการปฏิบัติงาน**

ข้อมูลด้านทักษะการปฏิบัติงาน	นายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต		
	μ	σ	แปลผล
1. การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน	3.98	.58	มาก
2. การทำงานด้วยความรวดเร็วและคล่องแคล่ว	3.45	.56	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการทำงาน	3.94	.54	มาก
4. การวางแผนล่วงหน้าในการทำงาน	3.31	.56	ปานกลาง
5. การทำงานอย่างเต็มความสามารถ	4.08	.48	มาก
รวม	3.75	.54	มาก

จากตารางที่ 4.15 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประเมินกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต มีความเห็นว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้นมีทักษะการปฏิบัติงาน โดยรวมโดยมีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ประเมินมีความเห็นว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้นมีความเหมาะสมในระดับมากในทุกข้อ ยกเว้นแต่ทักษะการปฏิบัติงานในด้านการทำงานด้วยความรวดเร็วและคล่องแคล่วและทักษะการปฏิบัติงานในด้านการวางแผนล่วงหน้าในการทำงานที่ผู้ประเมินมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

4.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาในครั้งนี้ กลุ่มผู้ประเมินหลักสูตรคือกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาและกลุ่มนายจ้าง / ผู้ใช้ / ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตได้ตอบแบบสอบถามในส่วนสุดท้ายซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ไว้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 3 กลุ่มดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.6.1 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร

- 1) ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้
- 2) ควรเพิ่มกิจกรรมในแต่ละรายวิชา โดยเน้นกิจกรรมที่ฝึกการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะดังกล่าวในเชิงปฏิบัติซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา เมื่อต้องออกไปทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.6.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา

- 1) ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการศึกษาดูงานนอกสถานที่อย่างเต็มที่ เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เปิดโลกทัศน์ในการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือระหว่างนักศึกษากับอาจารย์หรือนักศึกษารุ่นพี่และรุ่นน้อง ซึ่งจะเป็นการสร้างเสริมเครือข่ายความสัมพันธ์และเครือข่ายการปฏิบัติงานให้มีมากยิ่งขึ้น
- 3) ควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการทำวิจัยเพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะ การทำวิจัยซึ่งจะส่งผลต่อการทำวิทยานิพนธ์ในเบื้องต้น และยังอาจจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านระยะเวลาของการศึกษาให้สั้นลงได้
- 4) ควรมีการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับการทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ภาคการศึกษาแรก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการประหยัดงบประมาณและลดการสูญเสียเวลาและลดการสูญเสียโอกาสของผู้เรียน

5) ควรเพิ่มสื่อวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเทคโนโลยีการสอนให้มีความทันสมัย และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการสอนดังกล่าวต้องมีความพร้อมในการใช้งาน และมีการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบไวรัสในเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมถึงการดูแลและการบำรุงรักษา สื่อวัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนให้มีความสะอาดอยู่เสมอ เช่น ไมโครโฟน หน้าจอคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

6) เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดูแลสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนควรมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการดูแลอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้เรียนสามารถขอรับความช่วยเหลือหรือร้องขอให้ดูแลประสานในเรื่องที่เกี่ยวกับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ได้ตลอดเวลา รวมทั้งการดูแลห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนต้องสามารถให้บริการแก่ผู้เรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้อย่างเต็มที่

7) ควรมีการปรับปรุงด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องพักอาจารย์ และห้องพักนักศึกษาควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งของผู้สอนและผู้เรียนไว้รองรับอย่างเต็มที่

8) ทางมหาวิทยาลัยควรจัดให้มีจุดรับเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน ในลักษณะเบ็ดเสร็จจุดเดียว (One Stop Service) โดยจัดให้มีขึ้นในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนที่มาเรียนได้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งผู้เรียนกลุ่มนี้จะไม่มีเวลาที่จะมาติดต่อกับทางมหาวิทยาลัยในวันจันทร์ – ศุกร์ ซึ่งเป็นวันทำการ เนื่องจากติดภาระการทำงานและการประกอบอาชีพ

4.6.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต

1) บัณฑิตที่จบออกไปและทำงานแล้วนั้นมีความรู้ความสามารถค่อนข้างดี มีความอดทน เสียสละ มีความมั่นใจในตนเองสูง จนบางครั้งไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และบางครั้งมีอารมณ์ที่ค่อนข้างอ่อนไหวง่าย

2) บัณฑิตที่จบออกไปและทำงานแล้วนั้นมีความสามารถในการนำความรู้ที่ได้เรียนมาปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก รวมทั้งไม่ค่อยเสนอความคิดเห็นทั้งที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะตนเป็นอย่างดี

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ทำการประเมินโดยจำแนกตามองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ด้านคือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 93 คนซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มอาจารย์ผู้สอน / กรรมการบริหารหลักสูตร จำนวน 7 คน กลุ่มนักศึกษาปัจจุบันระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 32 คน กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 11 คน และกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตจำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามซึ่งมีทั้งลักษณะปลายปิดและปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ประเมิน

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินที่ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพเป็นอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตรร้อยละ 7.5 มีสถานภาพเป็นนักศึกษาปัจจุบันร้อยละ 34.4 มีสถานภาพเป็นผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 11.8 และมีสถานภาพเป็นนายจ้าง / ผู้ใช้ / ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิตร้อยละ 46.3

ในส่วนของผู้ประเมินกลุ่มอาจารย์ผู้สอน / กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เป็นเพศชายร้อยละ 54.0 เพศหญิงร้อยละ 46.0 โดยมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 30-45 ปีร้อยละ 42.0 อายุมากกว่า 45 ปี ร้อยละ 36.0 และอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 22.0

สำหรับผู้ประเมินกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีสถานภาพเป็นเพศชายร้อยละ 55.8 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 44.2 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 53.5 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 27.9 และมีผู้ไม่ตอบร้อยละ 18.6 ในส่วนของประสบการณ์การทำงานพบว่า มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีร้อยละ 39.5 มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปีร้อยละ 23.3 มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปีร้อยละ 22.1 และมีผู้ไม่ตอบร้อยละ 15.1

5.1.2 การประเมินด้านบริบทของหลักสูตร

ในการประเมินข้อมูลด้านบริบทของหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา โดยทำการประเมินบริบทของหลักสูตรจำแนกใน 2 ด้านคือด้านปรัชญาของหลักสูตรและด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ผลการศึกษาในด้านปรัชญาของหลักสูตร พบว่าผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่ ปรัชญาของหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษาในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

5.1.3 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

ในการประเมินข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา โดยทำการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรจำแนกใน 4 ด้านคือ ด้านโครงสร้างของหลักสูตร ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านวัสดุและสื่ออุปกรณ์และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษาในด้านโครงสร้างของหลักสูตรพบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่ โครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

ผลการศึกษาในด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรพบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่ เนื้อหาสาระของหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาในด้านวัสดุและสื่ออุปกรณ์พบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่ วัสดุและสื่ออุปกรณ์โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่าผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่าสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

5.1.4 การประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตร

ในการประเมินข้อมูลด้านกระบวนการของหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา โดยทำการประเมินกระบวนการของหลักสูตรจำแนกใน 3 ด้านคือด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและการประเมินผล

ผลการศึกษาในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

ผลการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

ผลการศึกษาในด้านการวัดและการประเมินผลพบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่าการวัดและการประเมินผล โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

5.1.5 การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตร

ในการประเมินข้อมูลด้านผลผลิตของหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต โดยทำการประเมินผลผลิตของหลักสูตรจำแนกใน 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม ด้านคุณลักษณะที่พึงมีและด้านทักษะการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาในด้านความรู้ความสามารถที่เหมาะสม พบว่า ผู้ประเมินมีความเห็นว่าคุณสมบัติความรู้ความสามารถโดยรวมของบัณฑิตที่จบการศึกษา และออกไปทำงานแล้วนั้น มีความเหมาะสมในระดับมาก

ผลการศึกษาในด้านคุณลักษณะที่พึงมี พบว่า ผู้ประเมินมีความเห็นว่าคุณสมบัติที่พึงมีโดยรวมของบัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้นมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาในด้านทักษะการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ประเมินมีความเห็นว่าคุณสมบัติการปฏิบัติงานโดยรวมของบัณฑิตที่จบการศึกษาและออกไปทำงานแล้วนั้น มีความเหมาะสมในระดับมาก

5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผู้วิจัยได้ทำการประเมินจากกลุ่มผู้ประเมินจำนวน 4 กลุ่มคือกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาและกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต โดยกลุ่มผู้ประเมินดังกล่าวได้ทำการตอบแบบสอบถามในส่วนสุดท้ายซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดและได้แสดงความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้คือ

5.2.1 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาจารย์ผู้สอน/กรรมการบริหารหลักสูตร

- 1) ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้
- 2) ควรเพิ่มกิจกรรมในแต่ละรายวิชา โดยเน้นกิจกรรมที่ฝึกการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะดังกล่าวในเชิงปฏิบัติซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาเมื่อต้องออกไปทำงานร่วมกับผู้อื่น

5.2.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา

- 1) ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการศึกษาดูงานนอกสถานที่อย่างเต็มที่ เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เปิดโลกทัศน์ในการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือระหว่างนักศึกษากับอาจารย์หรือนักศึกษารุ่นพี่และรุ่นน้อง ซึ่งจะเป็นการสร้างเสริมเครือข่ายความสัมพันธ์และเครือข่ายการปฏิบัติงานให้มีมากยิ่งขึ้น
- 3) ควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการทำวิจัยเพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะ การทำวิจัยซึ่งจะส่งผลต่อการทำวิทยานิพนธ์ในเบื้องต้น และยังอาจจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านระยะเวลาของการศึกษาให้สั้นลงได้
- 4) ควรมีการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับการทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ภาคการศึกษาแรก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการประหยัดงบประมาณและลดการสูญเสียโอกาสและการสูญเสียเวลาของผู้เรียน

5) ควรเพิ่มสื่อวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเทคโนโลยีการสอนให้มีความทันสมัย และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการสอนดังกล่าวต้องมีความพร้อมในการใช้งาน และมีการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบไวรัสในเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมถึงการดูแลและการบำรุงรักษาสื่อวัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนให้มีความสะอาดอยู่เสมอ เช่น ไมโครโฟน หน้าจอคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

6) เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดูแลสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนควรปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้เรียนสามารถขอรับความช่วยเหลือหรือร้องขอให้ดูแลประสานในเรื่องที่เกี่ยวกับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ได้ตลอดเวลา รวมทั้งการดูแลห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนต้องสามารถให้บริการแก่ผู้เรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้อย่างเต็มที่

7) ควรมีการปรับปรุงด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ห้องพักอาจารย์ และห้องพักนักศึกษาควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งของผู้สอนและผู้เรียนไว้รองรับอย่างเต็มที่

8) ทางมหาวิทยาลัยควรจัดให้มีจุดรับเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน ในลักษณะเบ็ดเสร็จจุดเดียว (One Stop Service) โดยจัดให้มีขึ้นในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนที่มาเรียนได้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งผู้เรียนกลุ่มนี้จะไม่มีเวลาที่จะมาติดต่อกับทางมหาวิทยาลัยในวันจันทร์ – ศุกร์ ซึ่งเป็นวันทำการ เนื่องจากติดภาระการทำงานและการประกอบอาชีพ

5.2.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มนายจ้าง/ผู้ใช้/ผู้เกี่ยวข้องบัณฑิต

1) บัณฑิตที่จบออกไปและทำงานแล้วนั้นมีความรู้ความสามารถค่อนข้างดี มีความอดทน ความเสียสละ และมีความมั่นใจในตนเองสูง จนบางครั้งไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และบางครั้งมีอาการที่ค่อนข้างอ่อนไหวง่าย

2) บัณฑิตที่จบออกไปและทำงานแล้วนั้นมีความสามารถในการนำความรู้ที่ได้เรียนมาปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก รวมทั้งไม่ค่อยเสนอความคิดเห็น ทั้งที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะตนเป็นอย่างดี

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา กับหลักสูตรอื่น ๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน
2. ควรทำการวิจัยเชิงสำรวจ ความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

บรรณานุกรม

- กฤษฎา เอมเจริญ. (2544). การประเมินหลักสูตรการศึกษابัณฑิต (กศ.บ.) พ.ศ. 2541 ของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กัญจนา ลินทนต์ศิริกุล. (2545). ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 4 : รูปแบบการประเมินหลักสูตร. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กัญจนา ลินทนต์ศิริกุล และคณะ (2547). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรัส สุวรรณเวลา และคณะ. (2540). บนเส้นทางอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : อลีน เพรส.
- ชมพันธุ์ ฤกษ์รณ ฌ อยุธยา. (2540). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ข้าวทวารอากาศ.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : ทิชซึ่งเอ็ท.
- ทรายทอง วรรณพิศิษฐ์. (2545). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต กลุ่มวิชาชีพแกน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธำรง บัวศรี. (2531). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : เอราวัน. _____ . (2542). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2543). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เนาวรัตน์ อันทรบุตร. (2545). การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคีในวิทยาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประยงค์ เนาวบุตร และสุทธวิพรรณ ตันติจินาวงศ์. (2545). **ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 1 : แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน**. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2540). **บนเส้นทางอุดมศึกษา : การสร้างบัณฑิต**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชาติ บัวเจริญ. (2543). **การประเมินผลการใช้หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2542**. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพายัพ.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2539). **การวิจัยประเมินผล หลักสูตรและกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร : บีเจ เพสท โปรเซสเซอร์.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). **บทที่ 2 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร.
- เพชรพรหมฯ. (2552). <http://www.oknation.net/blog/payoungsaksontes> (2552). **คำนิยมเกี่ยวกับปรัชญาบัตรกำลังใจย้อนกลับ...สู่ชีวิตจริง**. เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2552.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2549). **คู่มือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2543). **รายงานการวิจัย เรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์.
- รุจิร ภู่อาระ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์.
- รัชนิ พลแสน. (2548). **รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรกฎหมายการที่ดินและทรัพยากร**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รัชนิวรรณ จำประดิษฐ์ และอรพินธุ์ พูนนารถ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร
 บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ : มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรณัฐ จิตต์เจียรนัย. (2546). การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปกรรม
 พุทธศักราช 2538 ที่ใช้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดกรมอาชีวศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชัย ราษฎร์ศิริ. (2532). หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาแบบการสอน หน่วยที่ 2 : ทฤษฎีและ
 การพัฒนาหลักสูตร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2547). พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. หน้า 16-23
<http://images.tanapond.multiply.multiplycontent.com/>
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.
- สงบ ลักษณะ. (2542, มีนาคม). ปฏิรูปหลักสูตร. ปฏิรูปการศึกษา. ปีที่ 1(12),9.
- สยามม. (26 กรกฎาคม 2551) <http://gotoknow.org/blog/sayamol/196799>
- สมคิด พรหมจ้อย. (2547). เทคนิคการประเมินโครงการ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2540). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. เข้าถึงจาก
<http://pirun.ku.ac.th/g4886039/proj/lessonone1.pdf> หน้า 22-23 ความรู้พื้นฐาน
 เกี่ยวกับหลักสูตร)
- สัมฤทธิ์ วิรัตน์ดณะ. (2530). การประเมินความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา
 ค่านิยมและลักษณะนิสัยในการทำงาน. สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษาที่ 12.
 ชลบุรี.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. กรุงเทพมหานคร :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมใจ ทองเนื่องาม และยุพิน ลิ้มตมมงคล. การวิจัยประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตภูเก็ต
- สิตางค์ เจนวินิจชัย. (2540). การประเมินหลักสูตรนิเทศศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นสูง พุทธศักราช 2533 (ฉบับปรับปรุง 2535) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตภาคพายัพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). การประเมินผลโครงการ : หลักการและการประยุกต์.
กรุงเทพมหานคร : เพื่อฟ้า พรินต์.
- สุชาติ ชินะจิตร. (2540). บนเส้นทางอุดมศึกษา : บริการวิชาการ. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร ไชยะ (2552). งานการวิจัย เรื่องการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาชีพครู. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- สุนทร บำเรอราช. (2543). เอกสารการสอนวิชา 409512 ทฤษฎีหลักสูตร 2(2-0-4). ชลบุรี :
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ :
Knowledge Center.
- สุภาพร แพรวพินิต. (2544). ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร.
<http://www.teched.rmutt.ac.th/download/downloads/DOC>
- สุภาวดี ชีรธรรมกร และสุณี ภูสีม่วง (2544). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรวิทยา
ศาสตรบัณฑิต เทคโนโลยีการพิมพ์ (ต่อเนื่อง 2 ปี) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2539). การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง พุทธศักราช 2532.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร คุณานุกร. (2523). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์.
- หวน พันธุ์พันธ์. <http://www.moobankru.com/teacharticle> 3 html. การสอนแบบเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ. เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2552.

อารีย์ เจริญทอง. (2540). การประเมินหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Cronbach, Lee J. (1970). **Essential of Psychological Testing**. New York : Harper Row.

Good, Carter V. (1945). **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill.

Oliva, P.F. (1988). **Developing the Curriculum**. (2nd ed.) Glenview (Illinois) : Scott,
Foresman and Company.

Saylor, G. J. and Alexander, W. M. (1974). **Planning Curriculum for School**. New York:
Holt, Rinehart and Winston.

Stufflebeam, Daniel L., et al. (1971). **Educational Evaluation and Decision Making**. Illinois:
Peacock.

